

Seksuele criminaliteit (3); de betrokkenen bij het seksuele delict

DOOR DR. M. ZEEGERS, ZENUWARTS TE 'S-GRAVENHAGE

In het vorige artikel* hebben wij uitvoerig stilgestaan bij het misdrijf, dat in frekwentie de eerste plaats onder de seksuele delicten inneemt, namelijk de ontucht met kinderen. De tweede plaats wordt ingenomen door de schennis der eerbaarheid (art. 239 Sr.), een delict dat minder ernstige gevolgen heeft. Veel ernstiger van aard zijn de delicten van art. 242 (verkrachting) en 246 (aanranding), welke echter minder vaak voorkomen. Het zou te veel plaats en aandacht vergen, in het kader van deze artikelen alle seksuele delicten afzonderlijk te bespreken. Daarom bepaal ik mij hier, ter afsluiting van dit criminele onderwerp, tot enige meer algemene aspecten.

Omvang van de seksuele criminaliteit. De seksuele misdrijven blijven in de totale criminaliteit in ons land even onder de 10 procent. Vergeleken met de vermogensmisdrijven en de agressieve delicten is de omvang van de seksuele criminaliteit vrij bescheiden. Wel moet geconstateerd, dat deze in de loop der jaren veel sterker is gegroeid dan die van de overige delicten. De laatste tien jaar is er geen groei meer geweest. *Staat 1* toont dat aan.

Wij moeten steeds voor ogen houden, dat deze getallen betrekking hebben op de bekend geworden gevallen, nooit op de totale criminaliteit. In *staat 1* valt op, dat na beide wereldoorlogen de vermogenscriminaliteit een piek vertoont, wat voor de seksuele misdadigheid niet geldt. Ook voor de tussenliggende jaren na 1950 bleven de cijfers op een ongeveer gelijk niveau.

Staat 2 geeft van de voornaamste seksuele misdrijven over de laatste jaren het aantal van elk delict afzonderlijk aan.

Tenslotte nog, voor alle zedendelicten samen, *staat 3*, die laat zien welk aandeel elk der leeftijdsgroepen bijdraagt en die tevens toont, hoe relatief klein het aantal veroordeelde vrouwen is.

De houding van de dader. Heel dikwijls horen wij, speciaal bij de met kinderen gepleegde onzedelijke handelingen, dat het contact „onschuldig” is begonnen. Dat geldt voor veel oudere daders, die zo gemakkelijk in hun ledigheid en eenzaamheid tot omgang met kinderen komen. Het geldt ook voor veel neurotische mannen, de verlegen types, wat insufficiënt of geremd tegenover volwassen partners.

* (1964) huisarts en wetenschap 7, 337.

Sommigen willen ook na het delict hun schuld verdringen. Hun krampachtig bagatelliseren van de gepleegde feiten en hun nadrukkelijke mededeling, dat zij het goed bedoelden, misleidt dikwijls meer hen zelf dan de rechter. Zij hebben vaak een volledige bekentenis afgelegd en willen die ook niet herroepen, maar bij het gesprek met de psychiater neigen ze ertoe, hun gedrag weer te vergoelijken.

Niet zelden is er ook een oprecht berouw en afschuw van hun daden. Vrij sterke depressieve reacties komen voor. Vooral neurotici zijn in dit opzicht zeer labiel. Dikwijls zijn deze daders zelf diep geschokt over het feit, dat zij tot zulke dingen gekomen zijn. Hun infantiele schuldgevoelens worden nu gereactiveerd en zij kunnen op hun aanhouding met zware stoornissen reageren. Meestal worden zij in voorarrest gehouden, waarbij in deze gevallen de vrees voor herhaling het belangrijkste motief is. Die vrees is bij zulke neurotici vaak geheel ongegrond. Het voorarrest belemmert daarentegen de dringend nodige passende behandeling. Juist wanneer onmiddellijk na de schok der ontdekking een psychotherapie kan beginnen, zijn de omstandigheden daarvoor het gunstigst. Later sluiten zulke patiënten zich weer zo licht af. De traumatische belevingen worden dan weer gaarne verdrongen uit het bewustzijn. Ook hierin ligt een motief voor een grotere terughoudendheid bij het opleggen van voorlopige hechtenis. Er wordt al meer op gewezen, bijvoorbeeld door *Van Hattum*, dat deze maatregel in de praktijk soms onvoldoende gemotiveerd wordt toegepast.

Minder sympathiek doet het natuurlijk aan wanneer de dader zeer nadrukkelijk blijft volhouden het toch niet kwaad te hebben bedoeld. Maar deze

Staat 1. Onherroepelijke veroordelingen en schuldigverklaringen ex artikel 38 of 39 W.v.S. (inclusief die ten aanzien van militairen) per 100.000 inwoners van 10-79 jaar

Jaar	Totaal	Seksuele misdrijven	Vermogensdelicten	Misdrijven tegen leven en persoon
1911	298	8	114	89
1920	449	13	271	75
1930	281	20	95	93
1940	280	18	160	62
1946	484	13	389	47
1950	396	34	222	80
1955	324	30	175	76
1960	312	29	166	71

Staat 2. Onherroepelijke veroordelingen wegens seksuele misdrijven

	Absoluut					Per 1000000 inwoners				
	1956	1957	1958	1959	1960	1956	1957	1958	1959	1960
Seksuele misdrijven	2428	2346	2383	2523	2545	223	213	213	222	222
(art. 239, 242-249)										
Schennis der eerbaarheid	846	714	804	765	807	78	65	72	67	70
(art. 239)										
Verkrachting	30	30	32	41	53	3	3	3	4	5
(art. 242)										
Vleselijke gemeenschap met kinderen	82	123	110	135	141	7	11	10	12	12
(art. 244, 245)										
Aanranding	117	96	162	123	145	11	9	14	11	13
(art. 246)										
Ontucht m. kinderen en bewustelozen	1038	1029	918	1032	975	95	93	82	91	85
(art. 247)										
Ontucht met minderjarigen van het										
eigen geslacht (art. 248bis)	126	171	157	182	181	12	15	14	16	16
Ontucht door ouders, onderwijzers										
enz. (art. 249)	188	179	196	245	241	17	16	17	22	21

dader is dan vaak de zwaar gestoorde, debiele of demente. Zijn minder sympathieke reactie is mede uitvloeisel van zijn stoornis in oordeel en begrip. Bij sommige dementen komt zo duidelijk uit dat de fijne puntjes van de persoonlijkheid er af zijn.

Anderzijds is het toch ook wel aannemelijk dat veel van deze contacten niet zijn begonnen met een onzedelijke bedoeling. Wanneer een delict eenmaal is gepleegd heet het zo gauw dat de dader de kinderen binnenlokte, dat hij ze met een snoepje of geld omkocht. Het hele verhaal komt dan in het licht te staan van de gepleegde ontucht. Maar hoeveel mensen geven niet een snoepje, of laten een kind dat een boodschap doet een dubbeltje houden?

Zoals een man dat ongekunsteld beschreef: Twee meisjes komen voorbij fietsen. Hij maakt een grapje en zegt: Zusje, je wiel draait. Het kind stapt verschrikt af, begrijpt dan dat het beetgenomen is. Hij maakt nu een praatje en biedt ze een snoepje aan. Hij heeft altijd zo'n trommeltje in huis voor kinderen. De wat uitgelaten kinderen stoeien met hem en daarbij kietelt hij een van de kinderen op een onbehoorlijke plaats. („Getuige wijst de plaats aan, waar haar geslachtsdeel geacht wordt zich te bevinden,” zo omschrijft een proces-verbaal het fraai). Het is in zulke gevallen voor de dader achteraf wel moeilijk te bepalen waar de seksuele prikkeling en de ontuchtige bedoeling precies begonnen. Ook als hij duidelijk inziet dat hij te ver ging en dat zijn handelingen onzedelijk waren, kan hij terecht het gevoel hebben, dat het hem daarom toch niet was begonnen toen hij een praatje met de kinderen maakte.

Wanneer men een man ziet, die een meisje van twintig jaar op de knie heeft, dan weet men wel, dat dit tafereel iets met aantrekking tussen de geslachten te maken heeft. De man beseft dat zelf ook wel. Ziet men hem met een meisje dat half zo oud is op zijn knie, dan moet men al bijzonder kwaad denkend of door psychopathologische lectuur bedorven zijn, om direct aan seksuele problemen te denken. De man zelf ziet het evenzo. Er speelt wellicht een stukje erotiek mee in ieder contact, iedere streling, iedere stoeierij. Toelaatbare, niet of niet geheel bewuste erotiek. Een kind over de knie strelen gaat nog niet over de schreef. Maar waar ergens op het bovenbeen ligt de grenslijn van het „opzettelijk ontuchtig”, zoals de tenlastelegging dat formuleert?

Een patiënt van mij werd een keer tot zijn verbazing van ontucht verdacht. Hij had, overigens in het bijzijn van een paar volwassenen, een kind opgetild omdat het kind de telefoon mocht gebruiken. De zaak werd niet verder vervolgd want hij had gelukkig getuigen. Maar op zijn desbetreffende vraag zei de rechercheur van de zedenpolitie, dat je een kind niet bij de benen maar bij de armpjes behoorde op te tillen. Ieder die met kinderen omgaat voelt wel, hoe moeilijk het verweer zou kunnen zijn, wanneer men eenmaal verdachte is en ieder gebaar en iedere handgreep met wantrouwen onder de loep wordt genomen.

Van echte pedofilie, een specifieke seksuele aantrekking tot kinderen, is in de regel bij deze delinquenten geen sprake. De seksuele component komt er, heel vaak tot hun eigen ontsteltenis, onverwacht

Staat 3. Wegens zedendelicten in 1960 veroordeelden en schuldigverklaarden naar leeftijd en geslacht

	Totaal	jonger dan 18	18-20	21-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 en ouder
Mannen	2576	184	180	739	600	393	275	152	53
Vrouwen	127	1	7	21	36	35	19	8	—

bij. Waar die seksuele component van de aanvang af duidelijk is, vergrijpen zij zich niet. Een verhouding met een volwassen meisje of bezoek aan een prostituee is voor zo'n delinkwent te duidelijk zondig of verkeerd. Zij, die minder onder gewetensbezwaren, scrupules en verdringing lijden, worden geen delinkwent.

De meeste zedendelinkwenten hebben geen abnormale neiging, die hen alleen voor kinderen gevoelig maakt. Zij komen alleen niet aan een volwassen partner toe. Wel specifiek pedofiel gericht kan men sommige infantiele en neurotische figuren noemen, die alleen het jonge kind aantrekkelijk vinden. Dat komt het duidelijkst tot uiting bij de aantrekking tot knapen. Maar heel nadrukkelijk dient wel nog eens gezegd, dat de meeste homoseksuelen niet pedofiel zijn ingesteld. Het hardnekkige vooroordeel, dat geen homoseksueel met een jongen te vertrouwen zou zijn, heeft al heel wat kwaad gesticht. Het is even onzinnig als de gedachte, dat iedere heteroseksuele man een gevaar voor meisjes zou zijn.

Dader en slachtoffer. De omgang met kinderen brengt gevaren mee. Kinderen zijn vaak aanhalig, zij hebben belangstelling voor erotisch getinte spelletjes en zij kunnen met woord en daad uitlokken. Ook zonder ziekelijke stoornissen kunnen mannen, bijvoorbeeld onderwijzers of jeugdleiders, door de omstandigheden tot strafbare contacten met meisjes of met jongens komen. Het zou onjuist zijn te insinueren dat zij dat beroep of deze vrije-tijdsbesteding hebben gekozen om zich de gelegenheid te verschaffen tot onzedelijkheid.

Niet te onderschatten is de betekenis van de verleiding, die ook jonge kinderen al kunnen toepassen. Verschillende van mijn delinkwenten, vooral ouderen, hoorden van kinderen seksuele praatjes, die hun oren deden klapperen. Complete uitlokking en uitnodiging tot ontucht door jonge meisjes kan voorkomen.

Zeer zeker zijn er ook andere delinkwenten. Meer gestoorde persoonlijkheden, die het zo nauw niet nemen en die met partners van allerlei slag seksuele prikkeling kunnen beleven. Ook dergelijke Don-Juan-achtige figuren zijn in wezen vaak seksueel zwak, wat in hun behoefte aan telkens andere prikkels en slechts oppervlakkige contacten uitkomt. Voor sommige, vrij zeldzame, daders heeft de strafbedreiging soms wel een goede afschrikwekkende werking. Zij moeten leren bepaalde grenzen in acht te nemen.

Een enkele keer wordt de seksuele handeling met een kind door de verdachte verdedigd als normaal of nuttig. *Carp* beschreef in zijn boek over seksuele misdadigheid zo'n geval bij een van schizofrenie verdachte jongeman. Dezelfde delinkwent, nog vrijwel niets veranderd, heb ik jaren later onder behandeling gehad. Zijn insufficiënte en infantiele seksualiteit rationaliseert hij vaardig. Zijn aanvallen op een huichelachtige moraal zijn soms niet van grond ontbloot, maar zijn eigen psychoseksuele ont-

wikkeling is volkomen stil blijven staan.

Een andere man, zich pedagoog noemende, manipuleerde herhaaldelijk aan de genitaliën van zijn leerlingen. Hij beriep zich daarbij op de noodzakelijkheid van nauw contact en openhartigheid betreffende hun seksuele nood. *Pompe* bespreekt, hoe de Hoge Raad in een arrest een dergelijk beroep verwierp. Wel wordt erkend dat een bepaalde omstandigheid, bijvoorbeeld medisch onderzoek, het ontuchtige karakter aan een handeling ontnemt.

Bij zedendelicten van andere aard is er natuurlijk allerminst uitlokking of medewerking van het slachtoffer. De exhibitionist, die nogal eens schrik en ontsteltenis verspreidt, is echter ook al weer een weinig actieve figuur. In tegenstelling tot wat zijn „schaamteloos” gedrag zou doen vermoeden, is hij in de regel (met weinige uitzonderingen) een seksueel insufficiënte, niet zelden preutse persoonlijkheid.

Het exhibitioneren met het genitaal is een zeer infantiele bezigheid, uiting van een gefrustreerde geest. Soms is het een poging tot toenadering door iemand, die dan ook beslist niet verder durft gaan en die nooit een vrouw werkelijk zal benaderen. Soms zit er een sterk neurotisch bepaalde behoefte in, zich „mannelijk” te tonen. Een symbolische geste, waarvan de betekenis uiteraard onbewust blijft.

Een enkele maal is ook het exhibitionisme meer agressief getint. Er zit in dit delict een element van belediging van de vrouw. Er is ook hier soms een zekere wisselwerking tussen dader en slachtoffer. Meestal kan de dader niet op belangstelling of bewondering rekenen, maar wel op schrikreacties en angst. Die afweerreacties van het slachtoffer zijn voor de dader soms bij uitstek lustgevend. In enkele gevallen lijkt het exhibitionisme wel op een verkapte aanranding. Een van mijn patiënten had beide delicten een tijd na elkaar gepleegd.

Zoals uit de gegevens aan het begin van dit artikel blijkt, komen de zwaardere agressieve delicten: aanranding en verkrachting, minder dikwijls voor. Toch lijken de getallen nog indrukwekkend genoeg. Voorzover mijn beperkte ervaring op dit gebied strekt, vallen speciaal onder de tot aanranding veroordeelden toch nog heel wat betrekkelijk ongevaarlijke individuen. Infantiele en geredde figuren, die in een opwelling een voorbijgaande vrouw op onzedelijke wijze beetpakken, blijken eenzelfde structuur te hebben als veel exhibitionisten. Zij lijden meer aan een tekort dan aan een teveel aan toenaderingsmogelijkheden. Op dertien door mij onderzochte aanranders waren drie debielen, drie duidelijke neurotici en twee lijdens aan een psychose. Ik vond onder deze dertien geen gestoorde persoonlijkheden in psychopatische zin.

In hun studie over „sex-offenders” wijzen ook *Ellis* en *Brancale* erop, dat van psychopatische stoornissen in de regel niet kan worden gesproken. Niet ongeremd en impulsief, maar overmatig geredemd en compulsief is het gedrag van de meeste seksuele delinkwenten. Ook bij de agressieve zedendelicten vonden zij veel daders die neurotisch ge-

remd, preuts en „puriteins” waren. Het neemt niet weg dat het delict, vooral in de zwaardere vormen, een bijzonder afschrikwekkende en angstaanjagende gebeurtenis voor het slachtoffer kan betekenen.

Dat geldt zeker voor verkrachting, het dwingen van een vrouw tot het dulden van vleselijke gemeenschap. Ik zag van dit zeldzame delict slechts drie verdachten. Soms is ook bij deze tenlasteleggingen de rol van het slachtoffer niet geheel onvrijwillig. In bepaalde verhoudingen moet het niet zo abnormaal zijn, dat een meisje in ruil voor „een avondje uit” zich bereid toont of laat overhalen tot de coïtus. Als de onderhandelingen daarover wat ongenueanceerd verlopen en het overhalen op wat ruwe wijze gebeurt, kan er een aanklacht voor aanranding of verkrachting uit voortvloeien. Ook bij deze delicten is het niet alles zo wit-zwart, is het slachtoffer niet steeds zo onschuldig en de dader niet altijd zo'n buitengewone brutaal als men op het eerste gezicht zou veronderstellen.

Over de zware gevallen van verkrachting en over de lustmoord spreek ik hier nu niet. Dergelijke causes célèbres zijn genoeg besproken en gepubliceerd. De gewone man onder de psychiaters ontmoet deze gevallen, gelukkig, niet vaak. De nadruk, die door de publiciteit van geruchtmakende zaken en ook wel door vakliteratuur op het buitengewone valt, vertroebelt vaak het oordeel.

Het slachtoffer. Zeer dikwijls is er bij het zedelijk delict sprake van een wisselwerking tussen dader en slachtoffer. Zo ergens, dan verdient in deze zaken het slachtoffer speciale aandacht. De forensische psychiater maakt echter met het slachtoffer bijna nooit anders kennis dan via de stukken.

In verschillende opzichten zou een nadere psychiatrische bestudering van het slachtoffer van belang zijn. Vooreerst om beter te schatten, welk aandeel het in het delict heeft gehad, zoals hierboven al kort is aangeduid. Ook de betrouwbaarheid van de getuige kan een zaak van groot gewicht zijn, welke zeer moeilijk is te beoordelen. Er is een interessante publikatie van *Probst* aan deze betrouwbaarheid gewijd. De schrijver bespreekt eerst de bronnen van onbetrouwbaarheid in verschillende kinderlijke ontwikkelingsstadia. Dan demonstreert hij aan enkele gevallen, hoe bij psychologisch onderzoek soms de aperte onbetrouwbaarheid kan worden bewezen. Daartoe zal steeds een veelzijdig gericht testonderzoek nodig zijn. Dan nog moet uitdrukkelijk gezegd, dat men op het onderzoek nooit een zekere uitspraak kan baseren omtrent de waarheid of onwaarheid van een bepaald getuigenis.

Ook voor de justitie is het wel duidelijk dat ieder getuigenis, maar in het bijzonder dat van kinderen, door geheugenvervalsingen, fantasie, verdraaiingen, suggestieve beïnvloeding enzovoort in hoge mate onbetrouwbaar kan zijn. Een zeer voorzichtige beoordeling is hier noodzakelijk. *Overbeek*, zelf officier van justitie, schrijft over het verhoor van kinderen terecht: „De inschakeling van een deskundige op dit gebied reeds in het opsporingsonderzoek kan

hier grote vergissingen voorkomen.” Ik geloof niet dat voldoende deskundigheid in de psychologie en de situatie van het kind in de praktijk steeds aanwezig is. Dat kan vooral zeer funest zijn voor het kind zelf. Een bijdrage van *Schwartz* over „Het kind als getuige-slachtoffer in zedenzaken” toont de gevaren duidelijk. De schrijfster, die door haar werk bij de kinderbescherming, als politieofficier en als kinderrechtster wel uit ervaring kan spreken, wijst zeer terecht op de vele traumatische belevingen, waaraan het kind bij het onderzoek wordt blootgesteld. Zij beveelt dan een regeling aan, zoals in Israël geldt, waarbij een deskundige „jeugd-enquêteur” grote bevoegdheden heeft in de beslissing, of en hoe en waarover een kind mag worden verhoord en in hoeverre de verklaringen van het kind als geldig getuigenis kunnen worden beschouwd.

De omgeving. Soms wordt de huisarts door de ouders wel om raad gevraagd in verband met de gevolgen van het gepleegde misdrijf. Dat moest vaker gebeuren. Het pleit voor het inzicht van de ouders wanneer dat gebeurt, en het pleit voor de arts, als hij inderdaad erkend en gezocht wordt als de raadgever bij alle de gezondheid bedreigende omstandigheden. De arts bepale zich hier niet tot de vraag of er enig lichamelijk letsel is. Hij trachte ook, als adviseur en helper van de ouders, de traumatische gevolgen voor het kind te verminderen.

Typisch is dat soms ook de ouders met teveel afschuw en soms met ernstig verwijt tegen het kind reageren. Elk dramatiseren is hier uit de boze.

Afzonderlijk zou in dit verband nog dienen te worden ingegaan op een delict, dat diep kan ingrijpen in de gezinssituatie, namelijk de incest. Ontucht van vader met dochter komt niet zo zelden voor. De grootste zorg en deskundige aanpak is hierbij voor het gehele gezin vereist. In het algemeen zou ik menen dat zulk een situatie reden is voor verwijzing naar een psychiater, maar de hulp van de huisarts als gezinsarts moet hier toch wel een centrale plaats innemen. Dat geldt ook voor de moeilijke situatie, wanneer de incestueuze ontucht niet wordt aangegeven bij de politie. Een openhartig gesprek met de dader en de grootste aandring om deskundig advies in te winnen is op zijn plaats.

Wie zich in deze problemen nader wil verdiepen zij verwezen naar een recente studie in boekvorm van *Van der Kwast* en naar een tijdschriftartikel van *Van Krevelen*.

Over de vraag, of het ondervinden van strafbare seksuele handelingen voor een kind gevaarlijk of blijvend schadelijk is, valt in het algemeen niet veel met zekerheid te zeggen. Het hangt van de aard der ondervonden handelingen af, van de band met de dader, van de duur der delicten, maar vooral ook van de wijze, waarop de zaak wordt opgevangen door de omgeving. Wie beseft, dat kinderen onderling ook veel min of meer seksuele spelletjes doen en wie wat meer openheid en voorlichting gewenst acht in deze zaken, zal wat rustiger en on-

bevangener kunnen optreden. Daarmee wordt het kind de beste hulp geboden.

Heel wat zware affectieve reacties inzake seksualiteit en seksuele delicten berusten op irrationele gronden. Ik sprak daarvan al even in mijn eerste artikel *. Behartigenswaardige woorden zijn hierover gezegd door *Bianchi*, speciaal met betrekking tot de homoseksualiteit, en door *Kempe* in zijn bijdrage aan een bundel over seksuele criminaliteit, een bundel waarvan ieder der bijdragen in hoge mate lezenswaardig is.

Wij kunnen slechts hopen, dat door meer kennis en begrip de waarlijk ontstellende bekrompenheid op den duur kan worden bestreden, want niet alleen de seksuele delinquent, maar ook zijn slachtoffer en de maatschappij lijden nog zwaar onder vooroordeel, verdringing, en daarmee onder een gebrek aan liefde en begrip. Niet alleen de dader en het slachtoffer zijn bij het seksuele delict betrokken, ook de maatschappij. Of laten wij liever dit wat vage collectieve begrip vervangen door het meer persoonlijke: ook wij zijn er bij betrokken.

Samenvatting. De omvang van de seksuele criminaliteit is in de eerste helft van deze eeuw sterk toegenomen. Na 1950 blijven de cijfers in grote lijnen gelijk. Vele daders zijn zeer geremde of anderszins gestoorde persoonlijkheden. Dat geldt niet alleen voor het exhibitionisme, maar ook bij ontucht met kinderen en bij de meer agressieve seksuele delicten. Zeer verschillend kan de houding van de dader zijn tegenover zijn delict, bijvoorbeeld berouw, afschuw, goedpraten, verdedigen. Zeer verschillend zijn ook de ontstaansvoorwaarden, bijvoorbeeld situatief, uit behoefte aan contact, als noodoplossing, als uiting van echte pedofilie.

Speciaal bij de ontucht met kinderen is er wederzijdse invloed van dader en slachtoffer. Niet zelden treedt het slachtoffer uitlokkend en verleidend op, wat ook bij sommige aanrandingen het geval is. Bestudering van en deskundige zorg voor het slachtoffer is bij deze delicten nog onvoldoende gerealiseerd. De rol bij het delict, de betrouwbaarheid van het getuigenis en de hulp om de aangerichte schade te beperken dienen in elk geval zorgvuldig overwogen. De omgeving dient er vooral voor te zorgen, dat de schade niet wordt vergroot door het onderzoek en door foutieve reacties. Hier ligt een

* (1964) huisarts en wetenschap 7, 296.

taak voor de huisarts. Maar niet alleen in het individuele geval, ook in het algemeen moeten wij interesse opbrengen, dat wil zeggen ons zelf bij de seksuele criminaliteit betrokken weten.

Summary. Sexual criminality (3); those involved in sex crimes. The extent of sexual criminality greatly increased during the first half of this century. After 1950 the figures have remained about the same. Many delinquents are severely inhibited or otherwise disturbed personalities. This applies, not only to exhibitionism but also to debauchery with minors and to the more aggressive sex crimes. The delinquent's attitude to his crime can differ widely, ranging from remorse and horror to attempts at justification or belittling. The circumstances, too, differ widely, e.g. situational, from a desire for contact, as an emergency, as an expression of true pedophilia.

Especially in the case of debauchery with minors there is an interaction between delinquent and victim. Not infrequently the victim shows a challenging and tempting attitude, and this is also the case in some sexual assaults. The study and expert care of the victim have so far been inadequate in these crimes. Their role in the crime, their reliability as witnesses and measures to limit the damage inflicted should be carefully considered in each individual case. The environment should ensure that the damage is not increased as a result of the investigation and due to inadequate reactions. Here, we have a task for the family doctor. But not only in the individual case but also in general, family doctors should allow themselves to be interested, i.e. to be involved in the problem of sexual criminality.

- Bianchi, H. (1962) De homoseksuele naaste. Bosch en Keuning, Baarn.
Carp, E. A. D. E. (1949) Sexuele misdadigheid, Strengolt, Amsterdam.
Criminele Statistiek 1960 (1963) De Haan, Zeist.
Ellis, A. en R. Brancale (1956) Psychology of sex offenders. C. C. Thomas, Springfield.
Hattum, W. F. C. van (1963) Mbl. berechting en reclasering 42, 185.
Kempe, G. Th. (1963) Sociale aspecten van het probleem der seksuele misdadigheid; in: Sexuele criminaliteit Van Gorcum, Assen.
Krevelen, D. A. van (1959) Ned. T. Criminol. 1, 139.
Kwast, S. van der (1963) Incest. J. A. Boom en Zoon, Meppel.
Overbeek, W. H. (1961) Ned. T. Criminol. 3, 66.
Pompe, W. P. J. Sexuele criminaliteit (1963) Van Gorcum, Assen.
Probst, E. (1950) Kinder und Jugendliche als Zeugen. S. Karger, Basel.
Schwartz, A. A. (1960) Ned. T. Criminol. 2, 12.

Zesde internationale congres voor huisartsgeneeskunde

De betiteling „6. Internationaler Kongress für Allgemein Medizin“ voor het van 10 tot 13 september 1964 in Salzburg gehouden congres is misschien wat verwarrend, nadat in maart 1964 de eerste wereldconferentie van wetenschappelijke huisartsverenigingen was gehouden. De bijeenkomst in Salzburg betrof echter het zesde congres van de „Internationale Gesellschaft für praktisch angewandte Medizin“, omtrent welke doelstellingen ik eerder berichtte — (1964) huisarts en wetenschap 7, 256.

Tijdens de wereldconferentie in Montreal werd besloten in 1966 de tweede conferentie in Salzburg te houden onder auspiciën van deze „Internationale Gesellschaft“, die door een comité, bestaande uit vertegenwoordigers van de verschillende deelnemende landen, bij de voorbereiding en organisatie zal worden terzijde gestaan. Het N.H.G.-bestuur meende dat het om tweërlei reden van belang was nader van de

werkzaamheden van de „Internationale Gesellschaft“ op de hoogte te geraken. In de eerste plaats moest het mogelijk zijn juist op een dergelijk jaarlijks congres te peilen hoever onze Duitse en Oostenrijkse collegae-huisartsen zijn gevorderd op de weg de huisartsgeneeskunde een wetenschappelijke basis te geven. In de tweede plaats wilde men een indruk hebben van de mogelijkheden, die de organiserende vereniging in Salzburg heeft en tevens hoe het huidige congres was georganiseerd.

Tijdens het congres werden verschillende soorten voordrachten gehouden (voor het volledige programma zij verwezen naar bovenaangehaald bericht in dit tijdschrift), waarvan ik in de eerste plaats die van Prof. Grebe (Frankenberg) en Prof. Schär (Zürich) wil noemen. Bij beiden vil te beluisteren, dat zij althans in denken en doen begrip hebben voor de zo nodige veranderingen in de opleiding van de arts in